

Πολλαπλές ταυτότητες σε περιβάλλοντα συνομιλιακών αφηγήσεων μεταξύ εφήβων

Γρηγόρης Σκιαδάς

Συντονιστής Εκπαιδευτικού Έργου Αγγλικής Γλώσσας
griskiadas@gmail.com

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Οι συνομιλιακές αφηγήσεις ανάμεσα σε έφηβους αναδεικνύουν την εμφάνιση πολλαπλών ταυτοτήτων του “εγώ” από μέρους του ομιλητή ή των συνομιλητών του στην ίδια αφηγηματική διαδικασία. Παρατηρείται η συν-εμφάνιση πέραν της μιας ταυτότητας του “εαυτού” στο ίδιο άτομο και αναλύονται τα αίτια αλλά και οι στόχοι που ο ομιλητής/αφηγητής επιχειρεί να επιτύχει με τη συγκεκριμένη κατασκευή. Αποδεικνύεται ότι, σε διεπιδραστικό επίπεδο, οι διαφορετικές παρουσιάσεις του “εγώ” από τον ομιλητή υπό τη μορφή πολλαπλής ταυτότητας δεν είναι στοιχείο παραπλάνησης/ασυνέπειας αλλά μια επισταμένη προσπάθεια οικοδόμησης ταυτοτήτων στο επιθυμητό -από αυτόν- επίπεδο. Στην πραγματικότητα, ο ομιλητής τοποθετείται θετικά στα θέματα των αφηγήσεων καθιστώντας τον ίδιο μέλος μιας επιθυμητής κοινωνικής ομάδας η οποία χαρακτηρίζεται από τη συνοχή της, την αλληλεγγύη, το σεβασμό και την αναγνώριση των ικανοτήτων του συνομιλητή. Παράλληλα, ενισχύει το “θετικό του πρόσωπο” και την ταυτότητα της νεότητας με τα επιμέρους στοιχεία που τη χαρακτηρίζουν ως έννοια.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ

Πολλαπλές ταυτότητες, συνομιλιακές αφηγήσεις, τοποθέτηση

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στην παρούσα μελέτη ερευνούμε τον τρόπο με τον οποίο έφηβοι ομιλητές -μαθητές γενικού λυκείου- τοποθετούνται στον αφηγηματικό κόσμο των συνομιλιακών αφηγήσεων. Εξετάζουμε τις ταυτότητες που αναδεικνύονται κατά την αφηγηματική διαδικασία επικεντρώνοντας το ενδιαφέρον μας στη μελέτη και ερμηνεία των πολλαπλών ταυτοτήτων που οικοδομεί ο έφηβος μέσα στο ίδιο αφηγηματικό γεγονός.

Παρουσιάζουμε τον τρόπο συλλογής και επεξεργασίας του αφηγηματικού υλικού, δίνοντας τα απαραίτητα στοιχεία που αφορούν στους πληροφορητές, καθώς επίσης τον τρόπο και το χωροχρόνο της ηχογράφησης. Στη συνέχεια, αναφερόμαστε στο θεωρητικό πλαίσιο που στηρίχτηκε η συλλογή και μελέτη του υλικού μας με κύριο άξονα το μοντέλο ανάλυσης του Bamberg (1997, 2004, 2005). Μετά από μια περιγραφική εξέταση των αφηγηματικών αποσπασμάτων, καταλήγουμε στην περιγραφή, ανάλυση και ερμηνεία της εμφάνισης των πολλαπλών ταυτοτήτων των συμμετεχόντων στην έρευνα. Βασικός στόχος να καταδείξουμε ότι το φαινόμενο δεν είναι αποτέλεσμα επιφανειακής ασυνέπειας ή έλλειψης ικανότητας τοποθέτησης του ομιλητή μέσα σε ένα συγκεκριμένο διεπιδραστικό περιβάλλον· κάτι που θα διατάρασσε τελικά την διεπιδραστική αρμονία. Αντίθετα, θα το αναδείξουμε ως “μέθοδο” σωστότερης και ακριβέστερης περιγραφής και ενίσχυσης της ταυτότητας του “εγώ” μέσα στο πολύπλοκο και πολύπλευρο συνομιλιακό περιβάλλον που εντάσσεται ο αφηγητής κάθε φορά.

ΣΥΛΛΟΓΗ ΚΑΙ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΤΟΥ ΗΧΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΥ ΥΛΙΚΟΥ

Το συνομιλιακό υλικό αποτελείται από τρεις συνομιλιακές αφηγηματικές ομάδες. Η κάθε ομάδα, με διαφορετικό θέμα αναφοράς, περιέχει τρεις παράλληλες αφηγήσεις στις οποίες συμμετέχουν και οι δύο πληροφορητές του υλικού. Η πρώτη ιστορία έχει ως θέμα την υπερβολική χρήση του υπολογιστή και των διαδικτυακών παιχνιδιών που οδηγεί στον εθισμό και σε ενέργειες αντίθετες με τις επικρατούσες κοινωνικές νόρμες -μερικές φορές αξιόποινες. Η δεύτερη έχει ως κεντρικό θέμα το ποδήλατο και τις περιπέτειες επικίνδυνης χρήσης του από

μερικούς έφηβους. Στην τρίτη ομάδα, οι αφηγητές αναφέρονται σε διάφορες φάρσες που οι έφηβοι κάνουν σε φίλους τους ή ακόμη και σε άγνωστα πρόσωπα.

Οι πληροφορητές είναι ο Γιώργος και ο Χρήστος, δύο έφηβοι δεκαεπτά χρονών, που τους συνδέει μια βαθύτατη και μακροχρόνια φιλία. Έχουν πολλά κοινά στοιχεία όσον αφορά στο κοινωνικό περιβάλλον που δραστηριοποιούνται, αφού ζουν στην ίδια γειτονιά και τους συνδέουν κοινά ενδιαφέροντα όπως η μουσική, οι υπολογιστές, η επιστήμη, η περιπέτεια και η διασκέδαση. Ο χρόνος που περνούν μαζί είναι αρκετός, κυρίως τα Σαββατοκύριακα, αλλά πηγαίνουν σε διαφορετικά σχολεία και άρα διαφοροποιούνται ως προς τις σχολικές τους εμπειρίες τις οποίες ανταλλάσσουν στις συναντήσεις τους. Συχνά διασκεδάζουν εκτός σπιτιού μαζί, αλλά κυρίως συναντιούνται στο σπίτι του ενός ή του άλλου με αποτέλεσμα να είναι πλήρως εξοικειωμένοι με τα δύο οικογενειακά περιβάλλοντα.

Η ηχογράφιση έγινε στο δωμάτιο του Γιώργου όπου γενικά οι δύο φίλοι περνούν τον περισσότερο χρόνο όταν ο Χρήστος τον επισκέπτεται και ως εκ τούτου ο χώρος της ηχογράφησης ήταν πολύ οικείος και για τους δύο. Η ηχογράφιση έγινε χωρίς την παρουσία άλλου ατόμου ως συντονιστή ή συνομιλητή. Μάλιστα, σε μια προσπάθεια η ηχογράφιση να γίνει όσο πιο αυθόρμητη μπορούσε, η διαδικασία είχε αρχίσει πριν ο Χρήστος μπει στο δωμάτιο όπου τον περίμενε ο Γιώργος. Και οι δύο έφηβοι γνώριζαν μόνο το σκοπό της ηχογράφησης και όχι το ιδιαίτερο προς αναζήτηση περιεχόμενο και υλικό της έρευνας.

Συνολικά καταγράφηκε συνομιλία μιας ώρας ανάμεσα στους δύο φίλους από την οποία αποσπάσαμε έναν αριθμό συνομιλιακών αφηγήσεων και επεξεργαστήκαμε με βοήθεια του προγράμματος Adobe Audition 3.0. Στη συνέχεια, το υλικό απομαγνητοφωνήθηκε με τη βοήθεια των συμβόλων μεταγραφής που παραθέτουμε στο παράρτημα αυτής της μελέτης (Jefferson 1989, 2004; Ten Have 1999; Παυλίδου 2002). Υιοθετήθηκαν, επίσης, τα σύμβολα // (Διακοπή) και ((-----)) (Μεταγλωσσικά σχόλια) όπως αυτά χρησιμοποιούνται στο Archakis et al. (2009).

ΣΥΝΟΜΙΛΙΑΚΕΣ ΑΦΗΓΗΣΕΙΣ - ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Ο ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ

Ο Bamberg (1997:335) δίνει μια πολύ σημαντική, διττή και ευρύτερη, ερμηνεία στον όρο “narrative” των Ladon και Waletzky (1967). Ο αφηγηματικός λόγος, από τη μια, μπορεί να αποτελεί αναπαράσταση (representation) του αυθεντικού γεγονότος μέσα από το πώς αυτό έγινε αντιληπτό από τον αφηγητή σε επίπεδο προσωπικής εμπειρίας. Σε μια δεύτερη, πιο έμμεση αυτή τη φορά ερμηνεία, η διαδικασία της αφήγησης (telling) ως κοινωνική πράξη “παρεμβαίνει” ανάμεσα στο πραγματικό γεγονός και την τελική διαμορφούμενη ιστορία (tale). Μέσα από αυτή την προσέγγιση, το ακροατήριο -συμμετέχοντας ενεργά είτε όχι στην αφηγηματική διαδικασία- εμφανίζεται ως ουσιαστικός παράγοντας επίδρασης στην τελική μορφή και παρουσίαση του αφηγηματικού γεγονότος. Τελικά, ο αφηγηματικός κόσμος αποτελεί κατασκευή του αφηγητή και το αποτέλεσμα της αφηγηματικής διαδικασίας ορίζεται ή χαρακτηρίζεται από το βασικό στόχο του αφηγητή ή των συν-αφηγητών να διαμορφώσουν συγκεκριμένες ταυτότητες.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΙ ΡΟΛΟΙ ΚΑΙ ΤΑΥΤΟΤΗΤΕΣ

Η “εκφραστική” ιδιότητα της γλώσσας καθιστά την ίδια, μέσω του γλωσσικού χρήστη, “εργαλείο” για την κατασκευή ταυτοτήτων σε προσωπικό/κοινωνικό πλαίσιο. Συνεπώς, η γλώσσα γίνεται το μέσο έκφρασης ή επικοινωνίας το οποίο έχει διαφοροποιητική αξία για κάθε ομιλητή. (Χριστίδης, 2001). Παράλληλα, η Ιωαννίδου (2009) καταδεικνύει τη χρήση της γλώσσας σε μια συγκεκριμένη γλωσσική κοινότητα ως ένα νοητό πεδίο δύσκολης “διαπραγμάτευσης.” Η κάθε γλώσσα συσχετίζεται άμεσα με τις διαφορετικές εθνικές αξίες των ομιλητών και συχνά εμφανίζεται ως “μέσο” άσκησης εξουσίας ή “κοινωνικής κινητικότητας.”

Στη συνομιλιακή αφήγηση οικοδομούνται κοινωνικοί ρόλοι που συσχετίζονται με την “τοποθέτηση” (positioning) των ατόμων στα διαφορετικά επίπεδα της αφηγηματικής διαδικασίας. Η θεωρία της “τοποθέτησης” μας δίνει τη δυνατότητα μέσα από την ανάλυση του αφηγηματικού λόγου να διαπιστώσουμε πώς ο ομιλητής σκιαγραφεί τον εαυτό του και τους

άλλους σε ένα δεδομένο γλωσσικό-κοινωνικοπολιτισμικό περιστασιακό περιεχόμενο (Madill et al., 2005; Davies & Harré, 1990). Σύμφωνα με τον Bamberg (1997: 336-337), τα επίπεδα εφαρμογής, τοποθέτησης και δημιουργίας ταυτοτήτων είναι τρία. Το πρώτο αφορά τους χαρακτήρες της αφηγηματικής πράξης και τις σχέσεις που αναπτύσσονται μεταξύ τους. Ειδικότερα, παρουσιάζει ενδιαφέρον πώς αυτοί πραγματώνονται, τοποθετούνται στο χωροχρόνο και στα στοιχεία της δράσης του αφηγηματικού κόσμου. Στο δεύτερο επίπεδο εντοπίζουμε την τοποθέτηση του ομιλητή ή των συνομιλητών σε σχέση με το ακροατήριο και τη γλώσσα που χρησιμοποιείται για το σκοπό αυτό. Στο τελευταίο επίπεδο, μέσα από τα δύο προηγούμενα επίπεδα, ο αφηγητής τοποθετείται απέναντι σε αξιακές παραδοχές, ιδεολογικές και κοινωνικές τάσεις ή στάσεις που εκφράζονται δια του λόγου, απαντώντας τελικά στο ερώτημα “Ποιος είμαι εγώ;” (Αρχάκης & Τσάκωνα, 2010). Συνεπώς, ο Bamberg εστιάζει στον αφηγηματικό λόγο ως μέσο του ομιλητή να σκιαγραφήσει τον εαυτό του και όχι απλώς στο πώς μια αφήγηση κατασκευάζει κάποια ταυτότητα (Georgakopoulou, 2013).

Οι ταυτότητες δεν αποτελούν προκατασκευασμένες δομές αλλά δυναμικές κατασκευές που οι οποίες υπόκεινται σε συνεχή αναθεώρηση και αναδιαπραγμάτευση (Georgakopoulou, 2013). Από την άλλη, οι ίδιες γίνονται κατανοητές μέσα από το λόγο της συνομιλιακής αφήγησης σε τοπικό και σε ευρύτερο κοινωνικό πλαίσιο (Σκιαδάς, 2012, 2014). Υπό το πρίσμα μιας κοινωνικοφιλοσοφικής αντίληψης, η ταυτότητα ορίζεται από το λόγο ως πράξη και ο λόγος περιγράφεται ως ένας μηχανισμός κατασκευής ή επιβολής που παρεμβαίνει στις διάφορες κοινωνικές δομές αλλά και που μπορεί να διαμορφώνεται από αυτές. Σε αυτή την κατασκευή η γλώσσα παίζει σημαντικό ρόλο και συνεπώς, μπορούμε να μιλάμε για γλωσσική κατασκευή που οδηγεί στην ένταξη του ομιλητή σε μια ή περισσότερες κοινωνικές ομάδες. Οι γλωσσικές διεπιδράσεις των ανθρώπων είναι εκείνες κυρίως, όχι όμως αποκλειστικά, μέσω των οποίων τα άτομα οικοδομούν ταυτότητες ως κοινωνικές πραγματικότητες.

Τα άτομα κατασκευάζουν την ταυτότητά τους κάθε φορά ανάλογα με τον στόχο που θέτουν. Για το σκοπό αυτό, έχοντας πρόσβαση σε ένα κοινωνικά διαθέσιμο σύνολο γλωσσικών-παραγλωσσικών και κοινωνικών επιλογών, ανασύρουν τις κατάλληλες για τη διαμόρφωση της ταυτότητας που επιδιώκουν. Επομένως, γίνεται λόγος για ταυτότητες -και όχι για μια συγκεκριμένη- αφού το άτομο μπορεί να οικοδομεί παραπάνω από μια, ανάλογα με τους στόχους του όπως αυτοί ορίζονται από τις διαφορετικές περιστάσεις και το συνομιλιακό περιβάλλον.

ΟΙ ΤΑΥΤΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ ΝΕΟΤΗΤΑΣ, ΤΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΦΥΛΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ “ΕΓΩ/ΕΜΕΙΣ,”

Στον αφηγηματικό κόσμο ο τρόπος που ο ομιλητής συσχετίζει τους χαρακτήρες μεταξύ τους και οικοδομεί τις ταυτότητές τους αναδεικνύει τις στάσεις και αντιλήψεις του σχετικά με τον κόσμο γύρω του. Για παράδειγμα, η κατασκευή της ταυτότητας της “νεότητας” ή του “κοινωνικού φύλου” γίνεται συχνά αντιληπτή ως μια δυναμική διαδικασία μέσα από διάφορες γλωσσικές πρακτικές. Η περίπτωση της πρώτης είναι μια πράξη ταύτισης ή αντίστασης στον κόσμο των ενηλίκων ή των νεανικών ομάδων, κυριαρχικών ή ανταγωνιστικών. Η πράξη αυτή επιτυγχάνεται με την επιλογή συγκεκριμένων συμπεριφορικών και λεκτικών τοποθετήσεων εκ μέρους των χαρακτήρων της αφήγησης και αξιολογήσεων από τον ομιλητή. Στην περίπτωση της δεύτερης -και σε σχέση με τον αφηγηματικό κόσμο- παρατηρούμε στις αφηγήσεις ανδρών, για παράδειγμα, κάποια κοινά στοιχεία. Αυτά αφορούν στον τόπο (δημόσιοι/εξωτερικοί χώροι), τους συμμετέχοντες στη διαδικασία (αποκλειστικά ή κυρίως άνδρες) και τα θέματα συζήτησης που περιστρέφονται γύρω από αυτοκίνητα, μηχανές, τεχνολογία, επαγγελματικές υποχρεώσεις, ποτό ή αθλητισμό. Ο βασικός στόχος της αφήγησης παραμένει η προβολή των επιτευγμάτων των ανδρών-αφηγητών ή άλλων ανδρών-χαρακτήρων στο πλαίσιο διαπληκτισμών ή ανταγωνισμών και γενικότερα, η προβολή της ατομικής δράσης του “εγώ.” Μέσα από αφηγήσεις σε μορφή μονολόγων, ο αφηγητής συχνά καταφεύγει σε λεπτομερείς περιγραφές για να επιτύχει την απομάκρυνση του ακροατή από κάθε είδους συναισθηματική και προσωπική έκφραση του πρώτου.

Στον αφηγηματικό λόγο, πέραν της οικοδόμησης του “εγώ,” ο ομιλητής ή/και οι συνομιλητές στοχεύουν στη δημιουργία της ταυτότητας του “εμείς.” Η ταυτότητα αυτή μπορεί

να οικοδομηθεί όχι μόνο μέσα από τη συν-αφήγηση A-B γεγονότων (γεγονότα γνωστά και στους δύο συμμετέχοντες) και G γεγονότων (γνωστά σε όλη την ομάδα) αλλά και την αφήγηση των A γεγονότων -οικεία μόνο στον αφηγητή. Σε επικοινωνιακές περιστάσεις όπου ο συνομιλητής δεν γνωρίζει το αφηγούμενο γεγονός, και ως εκ τούτου δεν μπορεί να συμμετέχει ως συναφηγητής, συχνά καταφεύγει στην αφήγηση μιας διαφορετικής, παράλληλης ιστορίας με επαναλαμβανόμενη όμως, σε κάποιο βαθμό, δράση και αξιολόγηση. Επιβεβαιώνονται έτσι, μέσα από την παράλληλη αφήγηση, οι κοινές αξίες των αφηγητών ή της ομάδας, ο αμοιβαίος σεβασμός και κατανόηση. Αποτελεί, επίσης, δείγμα συνεκτικότητας ανάμεσα στους άνδρες (Coates, 2001: 95-96) αλλά ταυτόχρονα προβάλλει μια “ηγεμονική” αρρενωπότητα από μέρους των αφηγητών. Δύο ιστορίες μπορούν να θεωρηθούν παράλληλες όταν πληρούν τα κριτήρια της γειννίας και της θεματικής συνάφειας (Coates, 2001: 84).

ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΣΥΝΟΜΙΛΙΑΚΩΝ ΑΦΗΓΗΣΕΩΝ

Στην ενότητα αυτή αναλύουμε συνολικά εννέα συνομιλιακές αφηγήσεις με βάση τη θεωρητική τοποθέτηση του προηγούμενου κεφαλαίου, εστιάζοντας στη μελέτη της κατασκευής των ταυτοτήτων του “κοινωνικού φύλου”, της “νεότητας” και του “εμείς.” Απώτερος στόχος της ανάλυσης αυτής είναι η κωδικοποίηση των ευρημάτων για την επαλήθευση του σκοπού και των συμπερασμάτων της μελέτης.

ΟΜΑΔΑ 1

Το θέμα στην πρώτη ομάδα της συνομιλιακής αφήγησης είναι η χρήση των υπολογιστών, τα διαδικτυακά παιχνίδια και η αρνητική επίδρασή τους στα άτομα που παρουσιάζουν στοιχεία εξάρτησης. Αποτελείται από τρεις παράλληλες αφηγήσεις με περίπου την ίδια δομή και περιεχόμενο.

Στην πρώτη αφήγηση οι βασικοί χαρακτήρες της ιστορίας είναι μια ομάδα φανατικών παικτών ενός παιχνιδιού του διαδικτύου (WOW) και ένα συγκεκριμένο άτομο που πρόσφατα εντάχθηκε στην ομάδα μετά το θάνατο του αδερφού του, επίσης εθισμένου παίχτη. Κυρίαρχο στοιχείο στην αφήγηση είναι η εξάρτηση των ατόμων-παικτών ώστε να αποκαλούνται και να αυτοαποκαλούνται μέσα στην ομάδα με το γνωστό, στον κύκλο των διαδικτυακών παικτών, όρο “καμένοι.”

(1) Χρήστος: *Να δεις ρε συ (.) το πόσο καμένοι είναι αυτοί που παίζουν WOW, ξέρεις οι:://*

Επίσης, το ότι ο εθισμός αποτελεί το αξιοσημείωτο στην αφηγηματική διαδικασία διαφαίνεται από την απρόσμενα παράδοξη αντίδραση ενός άλλου παίχτη στο άκουσμα ότι κάποιο μέλος από την ομάδα έχει φύγει από τη ζωή. Εδώ εμφανίζεται ο παίχτης να συγχέει την πραγματικότητα (θάνατος προσφιλούς προσώπου) με την εικονική πραγματικότητα που προσφέρει το παιχνίδι.

(13) Χρήστος: *E:: και πετάγεται ένας (2,7) και κάνει did he drop any good loot;*

(14) Γιώργος: *[Όχι ρε]*

(15) Χρήστος: *[Όταν] δηλαδή (.) στον κόσμο του παιχνιδιού όταν κάποιος πεθαίνει αφήνει κάποια αντικείμενα, αφήνει λεφτά ή εξοπλισμό τέτοια πράγματα, και αυτός τώρα (.) το ‘χε συνδέσει έτσι στη: στο μυαλό του, ότι και στον πραγματικό κόσμο όταν ο άλλος πεθαίνει αφήνει εξοπλισμό και τέτοια πράγματα. Αυτό δηλαδή είναι: extreme περιπτώσεις!*

Παρά την κοινωνικά μη αποδεκτή αυτή αντίδραση ενός χαρακτήρα της ιστορίας, μέσα από τον αφηγηματικό λόγο καταδεικνύεται σαφέστατα ένα υψηλό αίσθημα αλληλεγγύης το οποίο συνδέει τα μέλη των ομάδων. Ο αδερφός του αποθανόντος παίχτη αισθάνεται την ανάγκη

επικοινωνίας με τα υπόλοιπα μέλη για να γνωστοποιήσει το γεγονός και την ταυτότητά του ως νέο μέλος που χρησιμοποιεί τα στοιχεία του αδερφού του.

- (7) Χρήστος: *Λοιπόν ήταν ένας ρε παιδί μου είναι guild, ξέρεις guild ενώσεις παικτών εκεί πέρα, ε:: με πολύ καμένους ε:: κι 'χαν έναν:: καλό παίχτη ε:: αυτός πέθανε, και στο Forum του guild εμ:: είχε μπει ο αδερφός του, ο αδερφός αυτουνού που πέθανε και έπαιξε με το χαρακτήρα του και γνώρισε τα παιδιά εκεί πέρα στην guild ε:: και πάει και γράφει λέει όλον αυτό τον καιρό λέει ήμουν εμ:: είμαι ο αδερφός του τάδε θώρα δεν θυμάμαι το όνομά του θ και έφυγε πριν από:: απ' αυτό τον κόσμο πριν από:: μια βδομάδα και:://*
- (8) Γιώργος: *//Ναι;*
- (9) Χρήστος: *Έφυγε ναι πριν από μια βδομάδα και απλά θα ήθελε να το ξέρετε και σεις, γιατί νομίζω ότι πρέπει να τον εκτιμάτε λέει τόσες ώρες που παίζατε μαζί και 'γω σας εκτιμάω λέει που σας γνώρισα τώρα αυτή την εβδομάδα (2.4) -hhh ε:: και νομίζω ο:::, αυτός ο τάδε δεν θυμάμαι πάλι το 'νομά του ((γέλιο)) ότι είναι μαζί μας λέει αυτός δηλαδή.*
- (10) Γιώργος: *A:: παίζει υποτίθεται, α:: ναι [μας παρακολουθεί]*
- (11) Χρήστος: *Μας παρακολουθεί από κει πάνω...*

Και στη δεύτερη αφήγηση, μέσα από την εξιστόρηση του γεγονότος της δολοφονίας του ενός από τους τρεις χαρακτήρες από τον αδερφό του και ένα φίλο του, συγχέεται η πραγματικότητα της ζωής με αυτή του παιχνιδιού και επιβεβαιώνεται η επίδραση των παιχνιδιών στον άνθρωπο που μπορεί να φτάνει στην ανθρωποκτονία.

- (26) Γιώργος: *Ήταν δύο αδέρφια και 'νας φίλος, σαν να 'μαι εγώ κι ο Σωτήρης και συ, και παίζανε Counter και:: σχεδίασε ο ένας αδερφός με τον άλλον ↑όπως το Counter, πήγαν κάπου βρήκαν όπλα έστησαν ενέδρα στον άλλον και τον σκότωσαν επηρεασμένοι από αυτό που έβλεπαν στην οθόνη και ζούσαν στον με τον υπολογιστή, πήγαν και το 'καναν στην πραγματικότητα σκότωσε τον αδερφό του.*
- (27) Χρήστος: *Αυτοί περίμεναν ότι ο αδερφός τους δεν θα πέθαινε εντελώς θα ξαναγύρναγε πίσω [όπως στο Counter]*

Στην τρίτη, το μέγεθος του εθισμού δηλώνεται από την αντίδραση του βασικού χαρακτήρα της ιστορίας να σκοτώσει τους γονείς του που δεν του επέτρεπαν να παίξει κάποιο παιχνίδι στον υπολογιστή του.

- (39) Χρήστος: *Στο γραφείο του, πήγε (.) και το ξεκλείδωσε κει είχε μέσα ένα όπλο ο πατέρας του και πή- κει που κοιμόντουσαν οι δικοί του πήγε και τους:: σκότωσε και τους δύο(0.6) εν ψυχρώ//*
- (40) Γιώργος: *//Για:: [επειδή]//*
- (41) Χρήστος: *//[επειδή] δεν τον αφήναν να παίζει, ↓επειδή δεν τον αφήναν να παίζει.*

Σχετικά με τη θέση ή στάση του εκάστοτε ομιλητή με τον ακροατή του παρατηρούμε τα εξής βασικά στοιχεία:

- **Αλληλεγγύη (solidarity).** Το στοιχείο αυτό εκδηλώνεται με την ύπαρξη παράλληλων αφηγήσεων. Σύμφωνα με την Coates (2001: 84, 96), οι παράλληλες αφηγήσεις ενισχύουν, από τη μια, το αίσθημα φιλίας και της σύσφιξης των σχέσεων των συνομιλητών, από την άλλη δε, οικοδομούν την ταυτότητα του “εμείς.” Και αυτό γιατί απαιτείται προσεκτική διαχείριση της

συνομιλικής διαδικασίας, όπου ο κάθε ακροατής οφείλει να παρακολουθεί τα λεγόμενα του ομιλητή ώστε η δική του παράλληλη αφήγηση να εμφανίζει κατά το δυνατόν παρόμοια δράση και αξιολόγηση. Οι συνομιλικές αφηγήσεις μεταξύ ανδρών στις παράλληλες αφηγήσεις επιτυγχάνουν την ένδειξη έμμεσης, αμοιβαίας κατανόησης και συνεκτικότητας αφού η άμεση αποδοχή της μάλλον αποτελεί χαρακτηριστικό των γυναικών και ταμπού για τους άνδρες (Coates, 2001: 96)

- Η θεματολογία και η χρήση ιδιαίτερου λεξιλογίου ανταποκρίνεται σε περιβάλλοντα ανδρών, μια και οι υπολογιστές είναι από τα πιο προσφιλή θέματα ανάμεσα στους εφήβους. Επίσης, παρατηρείται ότι ο Χρήστος αναφέρεται σε δύο ιστορίες με το ίδιο θέμα δεχόμενος ενδιάμεσα την κατακύρωση εκτεταμένης συνεισφοράς από το Γιώργο. Ο Γιώργος, επιτρέποντας στο φίλο του μια πιο ευρεία αφήγηση στο συνομιλικό περιβάλλον, δείχνει να αποδέχεται το Χρήστο ως πιο ειδικό στα θέματα υπολογιστή· πράγμα που έρχεται να ενισχύσει η σχετική ερώτηση του Γιώργου (στ. 20) προς το Χρήστο.

- Στη συνομιλική αφήγηση 1α-1γ διακρίνουμε μια ανταγωνιστική διάθεση από μέρους του Γιώργου. Ο Χρήστος, που θεωρείται ειδικότερος/αυθεντία σε θέματα υπολογιστών και διαδικτύου, ξεκινά την εκτεταμένη αφήγηση μιας ιστορίας για τους εθισμένους στο ηλεκτρονικό παιχνίδι. Όντας ο ίδιος αρκετά εξαρτημένος σε παρόμοιες καταστάσεις και κινούμενος γλωσσικά με άνεση γύρω από αυτά τα θέματα, συμπαρασύρει και το Γιώργο στη διήγηση μιας παρόμοιας ιστορίας, ωστόσο, εκτασιακά μικρότερης. Για λόγους διάσωσης του “θετικού του προσώπου” (Brown & Levinson, 1987), των ταυτοτήτων του “εγώ” και “εμείς,” αλλά και της φιλικής σχέσης μέσα από τα κοινά ενδιαφέροντα, ο Γιώργος αναγκάζεται να αναγνωρίσει την υπεροχή του Χρήστου στο θέμα αυτό αλλά και να δηλώσει ότι και ο ίδιος είναι “καμένος” με το διαδίκτυο και το playstation. Επιτυγχάνεται, κατ’ αυτό τον τρόπο, η σύσφιξη του φιλικού δεσμού μέσα από τον αλληλοσεβασμό των συνομιλητών και το στοιχείο της νεότητας ως ταυτότητα.

- Η χρήση ιδιαίτερου λεξιλογίου του τύπου “καλοί καμένοι/βαράνε δεκάωρο” (ομάδα 1α, στ. 5), “extreme περιπτώσεις” (ομάδα 1α, στ. 15), “καίγομαι/καήλα μεγάλη” (ομάδα 1γ, στ. 44), ενισχύει την ταυτότητα της νεότητας (Ανδρουτσόπουλος, 2001).

(20) Γιώργος: *Το δικό μας το Counter πώς το βλέπεις (.) τον δικό μας τον κλάδο ή το h-l;*

(21) Χρήστος: *Το Counter, ↑α.: τι να πούμε τώρα για το Counter, είναι παλιά αξία και αυτό έχει τους καμένους οι καμένοι βέβαια αυτοί είναι πιο επικίνδυνοι.*

(22) Γιώργος: *A.: ναι είδες τι έπαθε ένας;*

Όσον αφορά στη στάση και των δύο συνομιλητών απέναντι στο φαινόμενο των “καμένων” παικτών, μέσα από αξιολογικές εκφράσεις ιδιαίτερης αξιολογικής έντασης, δείχνουν και οι δύο ξεκάθαρα την αντίθεσή τους σε κάθε μορφή εθισμού και βίαιης συμπεριφοράς. Ορίζεται, κατ’ αυτό τον τρόπο, ξανά η ταυτότητα του “εμείς” σε σχέση με την ομάδα που χαρακτηρίζονται ως “αυτοί” (στ. 14,16-19). Αντιτίθενται σε ακραίες εκδηλώσεις προσήλωσης ή εθισμού και αν ακόμη προέρχονται από άτομα της ηλικίας τους.

(14) Γιώργος: *[Όχι ρε]*

(16) Γιώργος: *Ρε φίλε αυτή είναι μεγάλη πόρωση, αυτό είναι//*

(17) Χρήστος: *//Το WOW πράγματι έτσι και σε ↑πιά.:σει.*

(18) Γιώργος: *Καλά.: κιο είναι από τα πιο πορωτικά παιχνίδια ρε Χρήστο.
Δεν υπάρχει.: =*

(19) Χρήστος: *=Αφού ακόμα και δω στην Ελλάδα έχουνε φτιάξει κλινική για Τέτοιους κανόνες για αποτοξίνωση.*

Ο Γιώργος, ωστόσο, στο τέλος αυτής της ομάδας των αφηγήσεων διατυπώνει μια διαφορετική θέση από την προηγούμενη δική του και φαίνεται να αποδέχεται τον ήδη αρνητικά μαρκαρισμένο όρο “καμένος” για τον εαυτό του. Μάλιστα, παραδέχεται με θετική διάθεση ένα

είδος εθισμού στο διαδίκτυο και τα ηλεκτρονικά παιχνίδια με εκφράσεις όπως “καίγομαι, καήλα μεγάλη, συνέχεια, ούτε:: για νερό” (στ. 42-45).

(42) Γιώργος: *Εγώ ρε [φίλε]*

(43) Χρήστος: *[Τι να πεις]*

(44) Γιώργος: *Η μεγαλύτερη / οι περισσότερες ώρες που 'χω κάτσει στο ίντερνετ (.) είναι από τις δύο το μεσημέρι μέχρι τις έξι το απόγευμα τέσσερες ώρες αλλά συνέχεια στο ίντερνετ, δεν βγήκα ούτε:: για νερό, ↓ αλλά δεν μιλάμε για το playstation ↑ καίγομαι καήλα [μεγάλη το playstation]*

(45) Χρήστος: *[Άλλο το playstation]*

ΟΜΑΔΑ 2

Το θέμα της δεύτερης ομάδας των αφηγήσεων είναι το ποδήλατο, μια από τις αγαπημένες ασχολίες των νέων, κυρίως των εφήβων και πηγή πολλών ιστοριών/εμπειριών. Ιδιαίτερα, τα κατορθώματα και οι ποδηλατικές δεξιότητες των αγοριών αποτελούν μέσο οικοδόμησης της ταυτότητας του “εγώ,” του κοινωνικού φύλου, της νεότητας και στοιχείο ανταγωνισμού.

Η πρώτη από τις τρεις αφηγήσεις αυτής της ομάδας είναι αρκετά εκτεταμένη και οι βασικοί χαρακτήρες της είναι ο Χρήστος, ο Γιώργος, ο αδερφός του ο Σωτήρης, ενώ γίνεται στο τέλος και μια απλή αναφορά στην Καλλινίκη, την αδερφή του Γιώργου. Ο Γιώργος, ως πρωταγωνιστής της ιστορίας, διαμορφώνει την ταυτότητα του δυναμικού ατόμου που αρέσκεται σε ρισκοκίνδυνες χρήσεις του ποδηλάτου (στ. 3) αλλά και του υπεύθυνου που φροντίζει τα πράγματά του (ποδήλατο) (στ. 9). Σε αντίθεση με αυτόν, ο Σωτήρης εμφανίζεται ως άτομο που έχει εγκαταλείψει το ποδήλατό του και δεν ξέρει να το χρησιμοποιεί σωστά. (στ. 9,15).

(3) Γιώργος: *Θυμάσαι; Εγώ ήθελα επίτηδες να:: / και πήγα ε:: / το 'θελα και πήγα μέσα από τις λάσπες >θυμάσαι που λερώθηκαν οι τροχοί έγιναν μετά:: < //*

(9) Γιώργος: *Πήγα σήμερα το καθάρισα (.) εντωμεταξύ έβλεπα το ποδήλατο του Σωτήρη μαράζωνε το λυπόμουνα ρε φίλε. Δύο φορές το 'χει κυκλοφορήσει την μία πήγε να τον πατήσει αμάξι ((γέλιο)) και την άλλη πήγαμε μαζί, εντάξει και τέλος πάντων το πήρα, το 'πλυνα, πήγα να του φουσκώσαμε τα λάστιχα και τον πήρα μετά (.) πήγαμε λίγο μέχρι /πήγαμε:: βόλτα, τον πήγα από / προς το Dina's Tennis Club μετά μπήκαμε στα χαλίκια εκεί πέρα που 'χες ↑πέσει εσύ.*

(15) Γιώργος: *Ο Σωτήρης έχει πρόβλημα με τις ταχύτητες (.) δεν έχει μάθει τις ταχύτητες ακόμα μπερδεύει τις ταχύτητες//*

Ο Γιώργος ενισχύει ακόμη περισσότερο την ταυτότητα του “εγώ” παρουσιάζοντας τον εαυτό του ως δυναμικό, να παίρνει γρήγορες αποφάσεις και να ανταπεξέρχεται σε δύσκολες καταστάσεις, ενώ ο Σωτήρης δειλιάζει και περιμένει βοήθεια από κάποιον άλλον (στ. 21,25-27). Εδώ ο ομιλητής οικοδομεί το χαρακτηριστικό της αρρενωπότητας και της ηγεμονικής φύσης στην ιστορία: κάτι που αποτελεί στοιχείο των ανδρικών συνομιλιών. Στο σημείο αυτό, ο Γιώργος εσκεμμένα δεν αναφέρει τη διαφορά ηλικίας με το Σωτήρη γιατί αυτό θα μείωνε το δικό του προφίλ. Επιβεβαιώνεται, εδώ, η δεύτερη ερμηνεία που δίνει ο Bamberg (1997: 335) στον όρο “narrative” των Ladon και Waletzky και που αναλύθηκε στο κεφάλαιο των “Κοινωνικών ρόλων και ταυτοτήτων.”

(21) Γιώργος: *Ο Σωτήρης είχε πρώτη πρώτο το δίσκο και προσπαθούσε να αναπτύξει ταχύτητα με αυτό >είχε ίδια ταχύτητα και μου λέει δεν τα νιώθω τα πεντάλ, δεν μπορώ να το συνεχίσω έλα σταμάτα το δεν ξέρω τι να κάνω < και τέλος πάντων του λέω*

*ανέβασε ταχύτητα παιδί μου και άρχισε να πατάς και φρένο
ανέβασε ταχύτητα κανονικά πήγε με τετάρτη και με τα τον
έστριψα και βγήκαμε στο Βασιλόπουλο, ↓είδες εκείνο το δρόμο
με τα πολλά χαλίκια;*

(25) Γιώργος: *Το κοκαλώνω το ποδήλατο το δικό μου, βάζω / βάζω πρώ-
αφού είχα βάλει πρώτη πρώτο δίσκο (.) και κει που το 'χα
κοκαλωμένο ανάμεσα σε πολλά χαλίκια αρχίζω και κάνω >με
μεγάλη δύναμη πεντάλ<*

(26) Χρήστος: *{Και}//*

(27) Γιώργος: *//[Σπίνιαρε]*

Ο Χρήστος διακόπτει την αφήγηση του Γιώργου (στ. 20) για να επιβεβαιώσει την κοινή τοποθέτηση στο αφηγούμενο θέμα ενισχύοντας, παράλληλα, και την προσωπική ταυτότητα του “εγώ” ως άτομο που γνωρίζει από ποδήλατα. Το ίδιο συμβαίνει στο στ. 22 όπου ο Χρήστος με μια ρητορική του ερώτηση και ανταγωνιστική διάθεση αποδέχεται τη μειωμένη δεξιότητα του Σωτήρη να ανταπεξέλθει σε δύσκολες καταστάσεις που προφανώς αυτός και ο Γιώργος μπορούν. Στο σημείο αυτό οικοδομείται η ταυτότητα του “εμείς”, στην οποία ο Σωτήρης δεν γίνεται δεκτός ως μέλος.

(22) Χρήστος: *Ναι; Από κει μέσα τον [πήγες, ρε;]*

Ο Γιώργος αποδέχεται το Χρήστο ως ισότιμο μέλος της ταυτότητας του “εμείς” που οικοδομεί μέσα από τη λεπτομερή αφήγησή του. Το ερωτηματικό “θυμάσαι;” και η χρήση του εγκλειστικού α’ πληθυντικού προσώπου υπογραμμίζουν την ύπαρξη κοινών εμπειριών και ενισχύουν τη στάση του αφηγητή για αλληλεγγύη και προσπάθεια συνοχής της ομάδας. (στ. 1-4).

(1) Γιώργος: *... εγώ κάπου πηγαίνω με το ποδήλατο, ↓ και το φροντίζω, το
προσέχω ·hhh και τότε που πηγαίναμε στο Dina's Tennis Club
//*

(2) Χρήστος: *//Ναι, ναι*

(3) Γιώργος: *Θυμάσαι; Εγώ ήθελα επίτηδες να.: / και πήγα ε.: /το 'θελα και
πήγα μέσα από τις λάσπες >θυμάσαι που λερώθηκαν οι τροχοί
έγιναν μετά.: <//*

(4) Χρήστος: *//Ω.:χ ναι*

Στη δεύτερη αφήγηση έχουμε μια συν-αφήγηση με πρωταγωνιστές το Γιώργο και το Χρήστο. Σε αυτή την ιστορία (στ. 38-56) ενισχύεται η αλληλεγγύη των δύο φίλων που αφηγούνται από κοινού μια περιπέτεια με τα ποδήλατά τους. Ο Γιώργος εμφανίζεται ως ατρόμητος να δοκιμάζει το ποδήλατο στα όριά του και να προβαίνει σε επικίνδυνη χρήση του. Ο Χρήστος στηρίζει την ταυτότητα του “εγώ” όταν αποδέχεται με ενθουσιασμό τις ενέργειες του Γιώργου και χρησιμοποιώντας το εγκλειστικό α’ πληθυντικό πρόσωπο -με αποκορύφωμα το στ. 56- επιβεβαιώνει το “εμείς.” Το ρήμα “↑Θυμάσαι;” (στ. 40) επίσης ενεργεί ως δείκτης επαναφηγούμενης ιστορίας (Norrick, 1997; Σκαρβελάκη, 2007). Και οι δύο συνομιλητές εμφανίζονται ρισοκίνδυνοι να απολαμβάνουν κάποιες ακραίες δραστηριότητες με το ποδήλατό τους.

(38) Χρήστος: *Καλά και αυτό το ποδήλατο [όπως γυρνάγαμε]//*

(39) Γιώργος: *//[Τι έχει τραβήξει] [φίλε]*

(40) Χρήστος: *[Παρέδωσε] ψυχή όπως γυρνάγαμε κείνη την ημέρα.
↑Θυμάσαι;*

(41) Γιώργος: *Κι όμως μας έβγαλε ασπροπρόσωπους.//*

(42) Χρήστος: *//Μας έβγαλε ασπροπρόσωπους.//*

(43) Γιώργος: *//Κατεβαίναμε//*

- (44) Χρήστος: //Το προλάβαμε άμα δε / καλά που ήμασταν σε κατηφόρα να λες και δεν ήμασταν σε καμιά ανηφόρα//
- (45) Γιώργος: //Καλά θυμάσαι στον Καμάρα τότε που κατέβαινα από της πρώτες μέρες τρίτη ή τέταρτη ημέρα που είχα εγώ το χιλιάρι κατέβαινα και μετά μύρισε το λάστιχο, μύριζε:://
- (56) Χρήστος: //Και οι δύο αυτό κάναμε τα βάζαμε, κα::λά.

Στην τρίτη συνομιλιακή αφήγηση, με θέμα ξανά το ποδήλατο και τις τρέλες των εφήβων, οι χαρακτήρες της ιστορίας είναι δύο συμμαθητές του Γιώργου, ο Καπούσι και ο Κίμωνας. Η αφήγηση είναι πιο λεπτομερής αυτή τη φορά και παρουσιάζεται ως πιο ακραία. Διαδραματίζεται στο ίδιο επικίνδυνο σημείο με την προηγούμενη, ενώ οι δύο χαρακτήρες φαίνονται να εκτελούν ακριβώς την ίδια δραστηριότητα με αυτή του Χρήστου και του Γιώργου (στ. 49). Μέσα από την αφήγησή του ο Γιώργος οικοδομεί για τους χαρακτήρες της ιστορίας μια διαφορετική ταυτότητα, εκείνη του “αυτοί.” Τους εντάσσει, δηλαδή, σε μια διαφορετική ομάδα που τελικά δεν διαφοροποιείται από αυτή του “εμείς” στην αφήγηση 2β. Ο Γιώργος προβαίνει σε αρνητικά σχόλια σχετικά με τις ενέργειες των δύο συμμαθητών του αποκαλώντας μάλιστα τον Καπούσι “τρέλό/μη φυσιολογικό” (στ. 55). Ο Χρήστος, σε μια προσπάθεια συντήρησης της συναδελφικότητας και της συνοχής του “εμείς,” ασπάζεται τα αρνητικά σχόλια του συνομιλητή του προχωρώντας σε μια αρνητική αξιολόγηση (στ. 58).

- (49) Γιώργος: Κατέβαιναν του Καμάρα (.) και >έκαναν έκαναν έκαναν γρήγορα γρήγορα πεντάλ< μου λέει ο Κίμωνας έφτασε το κοντέρ να μου δίνει 80 χιλιόμετρα την ώρα κατέβαιναν με ογδόντα ((γέλιο Χρήστου)) Σταματάω μου λέει ο Καπούσι εγώ άρχισα να πατάω φρένο, εντωμεταξύ να πατάω φρένο να αρχίζει να μου μυρίζει να βγάζει καπνό και να μην σταματάει ((γέλιο Χρήστου)) Μετά όταν σταμάτησα είχε σωθεί όλο το ντακάκι, το ντακάκι ξέρεις πιο είναι; Το μαύρο που γαντζώνει στα φρένα//
- (55) Γιώργος: ...((γέλιο Χρήστου)). Ρε συ ο Καπούσι είναι τρελό το παιδί δεν είναι / δεν είναι φυσιολογικός αυτός//
- (56) Χρήστος: //Καλά που σε κείνο το δρόμο δεν κυκλοφορούν αμάξια ε::
- (57) Γιώργος: Κα::λά.
- (58) Χρήστος: Μαλάκα:: έτσι και δει κανένα αμάξι να κατεβαίνει αυτός να 'ρθει από πάνω...

ΟΜΑΔΑ 3

Στην τρίτη ομάδα το θέμα είναι οι φάρσες: με αφηγητή το Γιώργο στις δύο από αυτές και σε μια το Χρήστο. Από αυτές, μόνο στην πρώτη ο Γιώργος έχει τον πρωταγωνιστικό λόγο ενώ στις άλλες δύο οι αφηγητές διηγούνται εμπειρίες που έχουν ακούσει από τρίτους.

Στην πρώτη ο ομιλητής διηγείται μια φάρσα που έκανε ο ίδιος σε αγνώστους μέσω τηλεφώνου. Με τη χρήση του α' πληθυντικού προσώπου εντάσσει στην κοινότητα πρακτικής και το συνομιλητή του ενισχύοντας έτσι τη συνοχή της και την ταυτότητα του “εμείς.” Εκφράζει τόσο μια συμπίεση των μελών της όσο και απόδοση των ευθυνών της πράξης σε ολόκληρη την ομάδα. Η συνεργατική διάθεση, επίσης, εκφράζεται μέσα από το γεγονός ότι ο κάθε ομιλητής δεν διακόπτει το συνομιλητή του. Οι δεσμοί φιλίας καθορίζουν τους κανόνες διαδοχής αφηγηματικών λόγων στο επικοινωνιακό συνεχές και παράλληλα διατηρούν τη συνοχή της ομάδας. Στις άλλες δύο αφηγήσεις οι χαρακτήρες δεν προσδιορίζονται επακριβώς: τους ομιλητές τους ενδιαφέρουν περισσότερο οι ίδιες οι πρακτικές της φάρσας τις οποίες δείχνουν να διασκεδάζουν ιδιαίτερα, όπως άλλωστε και αυτή που είναι οι ίδιοι πρωταγωνιστές.

Οι αφηγητές Γιώργος και Χρήστος οικοδομούν μια ταυτότητα περιγράφοντας άτομα τα οποία αρέσκονται στο χιούμορ στα πλαίσια της ταυτότητας του “εμείς” και της “νεότητας” που αφηγά κοινωνικές διαδικασίες ή αρχές ευρύτερα αποδεκτές. Στη συνέχεια, μέσα από την αφηγηματική διαδικασία και διεπίδραση, κατασκευάζεται η ταυτότητα του “αυτοί” στην οποία

οι συνομιλητές με την αντίδρασή τους (γέλιο) αφήνουν να διαφανεί η θετική τους στάση, άρα και η ενδεχόμενη αναφορική ταύτιση των δύο ταυτοτήτων του “εμείς” και του “αυτοί.”

Όμως, στο τέλος της τρίτης αφηγηματικής ομάδας (στ. 7) ο Γιώργος σχολιάζοντας αξιολογικά τις πράξεις των χαρακτήρων στις αφηγήσεις 3β-3γ αναφέρει:

(7) *Γιώργος: Κα.:λά δεν μπορείς να φανταστείς τι φάρσες μπορούν να κάνουνε κα.:λά.*

Σε αυτό το σημείο, με τη χρήση του γ' πληθυντικού προσώπου (“μπορούν/κάνουνε”) διαφαίνεται μια διαφορετική τοποθέτηση, μια προσπάθεια δηλαδή αποποίησης ή διαφοροποίησης των δικών του ενεργειών/ευθυνών σε ανάλογες δράσεις. Διαχωρίζει, ουσιαστικά, το “εγώ/εμείς” από το “αυτοί” που μόλις προηγουμένως είχε οικοδομήσει και ίσως ταυτίσει με τον συνομιλητή του.

ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΠΟΛΛΑΠΛΗΣ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ

Από την παραπάνω ανάλυση προκύπτει ότι οι ομιλητές-αφηγητές μέσα από τη διεπίδραση κατά τη διάρκεια μιας αφηγηματικής διαδικασίας προβάλλουν συγκεκριμένες τοποθετήσεις και ταυτότητες. Επιβεβαιώθηκε από το υλικό η ενίσχυση του “εγώ,” του “εμείς” καθώς και οι ταυτότητες της “νεότητας” ή του “κοινωνικού φύλου.” Με τον κατάλληλο γλωσσικό χειρισμό οι συνομιλητές επιδεικνύουν αλληλεγγύη και σεβασμό στα μέλη της ομάδας, τη συνοχή της κοινότητας πρακτικής αλλά και στοιχεία ανταγωνισμού.

Ωστόσο, ο Γιώργος φαίνεται να εμφανίζει διττή τοποθέτηση απέναντι στους χαρακτήρες των αφηγήσεων και στο βασικό θέμα που εκφράζει η κάθε μια, οικοδομώντας δύο διαφορετικές εικόνες του “εαυτού” του. Από τη μια, εμφανίζεται ως επικριτής συγκεκριμένων ομάδων και πρακτικών ενώ από την άλλη, η στάση του δηλώνει προσπάθεια ενσωμάτωσης στην ομάδα υιοθετώντας βασικά χαρακτηριστικά της. Μπορούμε να ορίσουμε τη διττή αυτή τοποθέτηση ως **“οικοδόμηση πολλαπλής ταυτότητας” (multiple positioning construction)** από το ίδιο πρόσωπο μέσα στην ίδια σειρά παράλληλων αφηγήσεων.

Όπως έχουμε ήδη αναλύσει στο προηγούμενο κεφάλαιο, ο Γιώργος στην πρώτη αφηγηματική ομάδα τοποθετείται αρνητικά απέναντι στην πρακτική της υπερβολικής χρήσης του διαδικτύου και των αρνητικών επακόλουθων που φτάνουν ως την εκτέλεση αξιόποινων πράξεων. Συνοδεύει, δε, την τοποθέτησή του αυτή με σχετικές αξιολογικές φράσεις που ήδη έχουν σχολιαστεί (αφηγηματική ομάδα 1, στ. 14,16,18) αλλά και με τη δική του παράλληλη αφήγηση (αφήγηση 1β). Στο τέλος, όμως, των αφηγήσεων εκφράζει μια διαφορετική τοποθέτηση και αυτοαποκαλείται “καμένος.” Με τον ίδιο τρόπο στη δεύτερη συνομιλιακή αφήγηση παρουσιάζει τον εαυτό του να αγαπά το ποδήλατο και να προβαίνει σε τέτοια χρήση ώστε να εγείρει τον κίνδυνο τον οποίο και αγνοεί. Για παρόμοια, ωστόσο, γεγονότα αποκαλεί το συμμαθητή του “τρελό” και “μη φυσιολογικό.” Τέλος, στην τρίτη αφηγηματική συνομιλία ο ίδιος φαίνεται να αναπολεί τις φάρσες που έκανε με το συνομιλητή του εις βάρος άγνωστων ανθρώπων, ενώ τοποθετείται αρνητικά για τέτοιου είδους ενέργειες που επιχειρούνται από άλλα άτομα.

Μια προσπάθεια επιφανειακής ερμηνείας της τοποθέτησης αυτής του Γιώργου μάλλον θα οδηγούσε σε εσφαλμένο συμπέρασμα καταδεικνύοντας ασυνέπεια από μέρους του όσον αφορά στην “αντιφατική” τοποθέτησή του μέσα στο ίδιο διεπιδραστικό περιβάλλον. Όπως σχολιάζει η Cheshire (2000: 245), μέσα από μια διεπίδραση δύο έφηβοι -ως αφηγητές ή συν-αφηγητές- φαίνεται να ενδιαφέρονται περισσότερο για την οικοδόμηση συγκεκριμένων ταυτοτήτων και πώς αυτές προβάλλονται, παρά για τα πραγματικά γεγονότα που αφηγούνται. Συχνά οικειοποιούνται ένα επιμέρους χαρακτηριστικό, σε ένα αρνητικά μαρκαρισμένο αφηγηματικό περιεχόμενο, για την ισχυροποίηση των δικών τους ταυτοτήτων, όπως αυτές του κοινωνικού φύλλου, της “νεότητας,” του “εγώ” ή του “εμείς.” Στη μελέτη μας το χαρακτηριστικό αυτό είναι η ταυτότητα του προσκολλημένου στην τεχνολογία, του ατόμου που αγαπά την περιπέτεια, του δυναμικού και ισχυρού που επιβάλλεται με τις ενέργειές του ή του ανέμελου που λατρεύει τις φάρσες.

Η Coates (2001: 82) αναφέρει ότι η συνομιλιακή αφήγηση είναι τελικά αποτέλεσμα της “συνεργασίας” του ομιλητή και του/των συνομιλητών του. Η διαρκής προσπάθεια για την επίτευξη διεπιδραστικών στόχων/σχέσεων, εξαγωγή συγκεκριμένων ερμηνευτικών συμπερασμάτων, οριοθέτηση τοποθετήσεων και οικοδόμηση ταυτοτήτων ενεργούν ως ουσιαστικά κίνητρα στη διαμόρφωση της αφηγηματικής διαδικασίας. Σε ένα, επομένως, “ρευστό” συνομιλιακό αφηγηματικό περιβάλλον η παρουσία πολλαπλών ταυτοτήτων από το ίδιο άτομο μπορεί να ερμηνευτεί προς αυτή την κατεύθυνση. Βεβαίως, η πολλαπλή ταυτότητα πρέπει να παρουσιάζεται επιτηδευμένα ώστε να μην υπάρξει αλλοίωση στην κατασκευή και συνοχή των οικοδομούμενων ταυτοτήτων του “εμείς/εγώ” από τη μια και του “κοινωνικού φύλου” από την άλλη. Όπως είδαμε από την ανάλυση του αφηγηματικού υλικού, οι παραπάνω στόχοι επιτυγχάνονται στο διεπιδραστικό περιβάλλον που οικοδομούν από κοινού οι δύο συνομιλητές. Οι δύο έφηβοι θεματικά στις αφηγήσεις τους περιστρέφονται γύρω από τις σωματικές και λεκτικές επιτυχίες τους σε ένα ανταγωνιστικό περιβάλλον (Johnstone, 1993; Cheshire, 2000) και συνεχίζουν να επιβεβαιώνουν κάθε στιγμή την ταυτότητα του “δυνατού.”

Ένα άλλο στοιχείο που επιβεβαιώνει τη λειτουργική ύπαρξη της πολλαπλής ταυτότητας προκύπτει από τη βαθύτερη ανάλυση της τρίτης αφηγηματικής ομάδας. Στην τριτοπρόσωπη ιστορία 2γ ο Γιώργος, ως εκφωνητής, αφηγείται με χαρακτηριστική υποκειμενικότητα ένα γεγονός που του είχαν διηγηθεί ο Κίμωνας και ο Καπούσι, οι πρωταγωνιστές της. Ωστόσο, ο εκφωνητής, έχοντας και συγγραφική συμμετοχή στην παρουσίαση της ιστορίας, προχωρά σε μια λεπτομερέστατη περιγραφή ενός γεγονότος που θα ταίριαζε περισσότερο σε εξιστόρηση προσωπικών βιωμάτων. Επίσης, παρατηρείται ότι η αφήγηση ξεκινά σε γ' πληθυντικό πρόσωπο με ρήματα όπως “έκαναν/κατέβαιναν” και στο σημείο κορύφωσής της χρησιμοποιείται από τον εκφωνητή το α' πρόσωπο στον ίδιο αριθμό σε μια προσπάθεια οικειοποίησης της εμπειρίας και ένταξης του ίδιου σε αυτή την ομάδα. Σύμφωνα με την Cheshire (2000: 255) αυτή η διαπίστωση είναι συχνή σε συνομιλιακές αφηγήσεις μεταξύ αγοριών ή ανδρών. Σκιαγραφούν, με αυτό τον τρόπο, τα συναισθήματά τους ως πρωταγωνιστές οι ίδιοι των γεγονότων. Παράλληλα, εκφράζουν κρίσεις και περιγράφουν τους λόγους ή τα κίνητρα για ένα συμβάν που δεν το έχουν βιώσει με απώτερο σκοπό την επικύρωση της ένταξής τους σε μια ομάδα (αφήγηση 3γ, στ. 49).

Παράλληλα, η “αντίφαση” στην οριοθέτηση της συγκεκριμένης στάσης-τοποθέτησης αποσκοπεί στη διάσωση του “θετικού προσώπου” του αφηγητή. Ουσιαστικά, η αμεσότητα και υποκειμενικότητα στην αφήγηση αποτελούν προσπάθεια ένταξης σε μια συγκεκριμένη ομάδα της οποίας όμως οι πρακτικές δεν συνάδουν απόλυτα με την ευρύτερη κοινωνική τοποθέτηση του ομιλητή. Εδώ τίθεται το δίλλημα να θεωρηθεί από τον ακροατή του: εκτός ομάδας (απειλή θετικού προσώπου) ή ως μέλος της ομάδας να αποδέχεται πλήρως της πρακτικές της (απειλή αρνητικού προσώπου). Για το λόγο αυτό προβαίνει στην “αντίφαση” που τελικά το βοηθά να οικοδομήσει την ταυτότητα “μέλους της ομάδας” υιοθετώντας μόνο συγκεκριμένα χαρακτηριστικά της. Μέσα από αυτή τη στρατηγική, στα πλαίσια του ανταγωνισμού αλλά και της στήριξης της ταυτότητας του “εμείς,” ο αφηγητής συμπαρασύρει και τον ακροατή του - ενίοτε συν-αφηγητή του- προς την ίδια κατεύθυνση.

Η Schiffrin (1996: 191) επισημαίνει ότι ο συγκεκριμένος τρόπος με τον οποίο εκφράζουμε ένα εμπειρικό γεγονός ως αφηγηματικό υλικό αποτελεί, τελικά, πηγή “αναπαράστασης” της ταυτότητάς μας σε προσωπικό ή/και κοινωνικό επίπεδο. Αντιστρέφοντας τους όρους αυτής της διατύπωσης, θα μπορούσαμε να ισχυριστούμε ότι προκειμένου ο ομιλητής να οικοδομήσει μια ταυτότητα -όπως αυτός στοχεύει, δίνοντάς της συγκεκριμένη μορφή σε τοπικό ή ευρύτερο πλαίσιο και οριοθετώντας τις παραμέτρους που επιθυμεί να θέσει- μπορεί να προσαρμόζει ανάλογα την αφηγηματική διαδικασία, το παραγόμενο αφηγηματικό υλικό και τις τοποθετήσεις του. Αυτό που τελικά φαίνεται να διαφέρει δεν είναι η ίδια η ταυτότητα, αλλά οι διαφοροποιούμενες τοποθετήσεις της κοινότητας πρακτικής που σταθερά αποσκοπούν στην οικοδόμηση συγκεκριμένων ταυτοτήτων.

Σε κάθε μια από τις τρεις συνομιλιακές αφηγηματικές ομάδες παρατηρούμε το Γιώργο να ταλαντεύεται ανάμεσα στην απόρριψη πρακτικών κάποιων κοινωνικών ομάδων, μέσα από αξιολογικές τοποθετήσεις και στην αποδοχή κάποιων τυπικών τους χαρακτηρισμών. Η αποδοχή στοχεύει στην οικειοποίηση μερικών χαρακτηριστικών της ήδη απορριφθείσας

ομάδας των νέων προκειμένου να οικοδομήσει την ταυτότητα του “εγώ” ή να επιτύχει την ένταξή του στην ομάδα.

Τόσο σε προτασιακό όσο και σε κειμενικό επίπεδο, η διττή τοποθέτηση του Γιώργου απέναντι στο αφηγούμενο γεγονός μπορεί να ερμηνευτεί και με βάση τη διάκριση του Bruner (1990) στον “επιστημικό” (epistemic self) και “ως δράστη” (agentive self) “εαυτό”. Σύμφωνα με τον ίδιο, παρουσιάζουμε τον εαυτό μας “επιστημικό” όταν εκφράζουμε τα συναισθήματά μας, τη γνώμη μας ή τη θέλησή μας. Από την άλλη, αποδίδουμε στον εαυτό μας το στοιχείο του “δράστη” όταν αναφερόμαστε σε δράσεις και ενέργειες που αποσκοπούν σε συγκεκριμένους στόχους, με συγκεκριμένη επίδραση στους άλλους. Η αρνητική τοποθέτηση του Γιώργου με τη μορφή αξιολογικών προτάσεων, για παράδειγμα στο θέμα της εξάρτησης από το διαδίκτυο που οδηγεί σε αξιόποινες ενέργειες, ανήκει στην “agentive” τοποθέτηση του εαυτού του. (ομάδα 1, στ. 13-19, 30). Το ίδιο συμβαίνει με την αντίθεσή του στους ακραίους χειρισμούς του ποδηλάτου που θέτει σε κίνδυνο τον ποδηλάτη και τα παραβρισκόμενα άτομα (ομάδα 2, στ. 55) ή τις κακόγουστες και σε ακατάλληλη ώρα φάρσες ορισμένων ατόμων στους συνανθρώπους τους (ομάδα 3, στ. 7).

(13) Χρήστος: *E:: και πετάγεται ένας (2,7) και κάνει did he drop any good loot;*

(14) Γιώργος: *[Όχι ρε]*

(15) Χρήστος: *[Όταν] δηλαδή (.) στον κόσμο του παιχνιδιού όταν κάποιος πεθαίνει αφήνει κάποια αντικείμενα, αφήνει λεφτά ή εξοπλισμό τέτοια πράγματα, και αυτός τώρα (.) το ‘χε συνδέσει έτσι στη.: στο μυαλό του, ότι και στον πραγματικό κόσμο όταν ο άλλος πεθαίνει αφήνει εξοπλισμό και τέτοια πράγματα. Αυτό δηλαδή είναι.: extreme περιπτώσεις!*

(16) Γιώργος: *Ρε φίλε αυτή είναι μεγάλη πόρωση, αυτό είναι//*

(17) Χρήστος: *//Το WOW πράγματι έτσι και σε ↑πιά.:σει.*

(18) Γιώργος: *Καλά.: κιο είναι από τα πιο πορωτικά παιχνίδια ρε Χρίστο. Δεν υπάρχει.:=*

(19) Χρήστος: *=Αφού ακόμα και δω στην Ελλάδα έχουνε φτιάξει κλινική για τέτοιους κανόνες για αποτοξίνωση*

(30) Γιώργος: *Ρε φίλε αυτό δεν παίζεται τώρα.: να σκοτώσεις τον αδερφό σου και τέτοια*

(55) Γιώργος: *... Ρε συ ο Καπούσι είναι τρελό το παιδί δεν είναι / δεν είναι φυσιολογικός αυτός//*

(7) Γιώργος: *Κα.:λά δεν μπορείς να φανταστείς τι φάρσες μπορούν να κάνουνε κα.:λά*

Αντίθετα, ο ίδιος παρουσιάζει την “επιστημική” πλευρά του εαυτού του όταν τοποθετείται θετικά απέναντι στη χρήση του διαδικτύου και του παιχνιδιού playstation. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η περίπτωση κατά την οποία ο Γιώργος χαρακτηρίζει τον εαυτό του ως “καμένο,” χαρακτηριστικό που πιο πριν είχε απορρίψει στο πρόσωπο των χαρακτήρων των αφηγήσεων της πρώτης συνομιλιακής ομάδας. (ομάδα 1, στ. 44). Το ίδιο συνεχίζει να κάνει και στις δύο άλλες ομάδες αφηγήσεων. Για παράδειγμα, στις δικές του περιπέτειες με το ποδήλατο παρουσιάζει ένα “εαυτό” ριψοκίνδυνο (ομάδα 2, στ. 38-45) που παίρνει γρήγορες αποφάσεις (ομάδα 2, στ. 21). Αντίθετα, για δραστηριότητες των χαρακτήρων του Καπούσι και Κίμωνα -πανομοιότυπες με τις δικές του- ο Γιώργος χαρακτηρίζει τον πρώτο ως “τρελό/μη φυσιολογικό.”

Συνοψίζοντας, ο Γιώργος θέλει να θεωρείται “καμένος,” να κάνει τρέλες με το ποδήλατο του ή φάρσες στους άλλους. Η ύπαρξη ωστόσο των αρνητικών αξιολογικών προτάσεων και στις τρεις ομάδες αιτιολογείται από το γεγονός ότι ο ομιλητής θα πρέπει αναγκαστικά να

τοποθετηθεί αρνητικά στα συγκεκριμένα γεγονότα. Παράλληλα όμως, αποδέχεται συγκεκριμένες συνήθειες και δείχνει να επιδιώκει την οικοδόμηση της ταυτότητας που τον εντάσσει στην ευρύτερη κοινότητα πρακτικής των χαρακτήρων των αφηγήσεων.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Μέσα από τη μελέτη των συνομιλιακών αφηγήσεων ανάμεσα σε δύο έφηβους φίλους ανεδείξαμε την περίπτωση εμφάνισης πολλαπλών ταυτοτήτων του “εγώ” από μέρους του ομιλητή ή των συνομιλητών του στην ίδια αφηγηματική διαδικασία. Αναλύσαμε τα στοιχεία που προέκυψαν από το ηχογραφημένο αφηγηματικό υλικό με σκοπό την ανίχνευση των αιτίων συν-εμφάνισης πέραν της μιας ταυτότητας του εαυτού στο ίδιο άτομο και των στόχων που ο ομιλητής/αφηγητής επιχειρεί να επιτύχει.

Η διττή παρουσίαση του “εαυτού” από τον ομιλητή, υπό τη μορφή της πολλαπλής ταυτότητας, δεν αποτελεί στοιχείο παραπλάνησης ή ασυνέπειας, αλλά προσεκτικής τοποθέτησής του και οικοδόμησης ταυτοτήτων στο σωστό, επιθυμητό επίπεδο. Η τελική τοποθέτηση του ομιλητή στο διεπιδραστικό επίπεδο του αφηγηματικού κόσμου πηγάζει από τις επιμέρους τοποθετήσεις του εαυτού του στα διαφορετικά επίπεδα του κόσμου αυτού. Η παραπάνω συνολική τοποθέτηση σε τοπικό επίπεδο οδηγεί σε κοινωνικούς ρόλους ή ταυτότητες που επιζητά ο ομιλητής να αναδείξει σε ευρύτερο κοινωνικό επίπεδο και μέσα από τη διεπίδραση με τους συνομιλητές/ακροατές του.

Στην ουσία, σε κάθε περίπτωση, ο αφηγητής τοποθετείται θετικά απέναντι στα θέματα των αφηγήσεων αποδεχόμενος τα χαρακτηριστικά που του ενισχύουν το “θετικό πρόσωπο” και τον καθιστούν μέλος της ομάδας (epistemic self). Ενισχύει, επίσης, τα στοιχεία της ταυτότητας της “νεότητας” που λατρεύει το ηλεκτρονικό παιχνίδι και τον υπολογιστή, του ριψοκίνδυνου και ατρόμητου, αλλά και του ατόμου που του αρέσουν οι φάρσες που κάνουν οι νέοι. Τοποθετείται, ωστόσο, επικριτικά στις μεθόδους συμπεριφοράς, αντίδρασης και στις ακραίες εκδηλώσεις οι οποίες είναι αντίθετες με τις κοινωνικές και ηθικές νόρμες που ως άτομο ασπάζεται (agent self). Τέλος, και οι δύο ομιλητές στηρίζουν, μέσα από τη διεπίδραση, τη συνοχή της ομάδας, την αλληλεγγύη, το σεβασμό και την αναγνώριση των ικανοτήτων του συνομιλητή τους.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Archakis, A., Lampropoulou, S. & Papazachariou, D. (2009). “As for the dialect, I will now tell you how we spoke at home”: On the performance of dialectal talk”. *Journal of Greek Linguistics*, 9(1), 5-33.
- Bamberg, M. (1997). Positioning between structure and performance. *Journal of Narrative and Life History*, 7(1-4), 335-342.
- Bamberg, M. (2004). Form and functions of ‘slut bashing’ in male identity constructions in 15-year-olds. *Human development*, 47, 331-353.
- Bamberg, M. (2005). Narrative discourse and identities, in: Meister, J. C., Kindt, T., Schernus, W. & Stein M. (Eds.), *Narratology beyond literary criticism*. Berlin & New York: Walter de Gruyter.
- Brown, P. & Levinson, S. (1987). *Politeness. Some Universals in Language Usage*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Bruner, J. S. (1990). *Acts of Meaning*. Cambridge, Mass: Harvard University Press.
- Cheshire, J. (2000). The telling or the tale? Narratives and gender in adolescent friendship networks. *Journal of Sociolinguistics*, 4(2), 234-262.
- Coates, J. (2001). “My mind is with you”: Story sequences in the talk of male friends. *Narrative Inquiry*, 11(1), 81-101.
- Davies, B. & Harré, R. (1990). Positioning: The discursive production of selves. *Journal for the Theory of Social Behaviour*, 20(1), 43-63.
- Georgakopoulou, A. (2013). Building iterativity into positioning analysis: A practice based approach to small stories and self. *Narrative Inquiry*, 23(1), 89-110.

Ioannidou, E. (2009). "Using the improper language in the classroom: the conflict between language use and legitimate varieties in education. Evidence from a Greek Cypriot classroom". *Language and Education*, 23(3), 263-278.

Jefferson, G. (1989). Preliminary Notes on a Possible Metric Which Provides for a "Standard Maximum" Silence of Approximately One Second in Conversation, in Roger, D. & Bull, P. (eds.), *Conversation: An Interdisciplinary Perspective*, (pp. 166-196). Clevedon: Multilingual Matters.

Jefferson, G. (2004). Glossary of Transcript Symbols with an Introduction, in Lerner, G.H. (ed.), *Conversation Analysis: Studies from the First Generation* (pp. 13-31). Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.

Johnstone, B. (1993). Community and context: Midwestern men and women creating their worlds in conversational storytelling, in Tannen, D. (ed), *Gender and conversational interaction* (pp. 62-80). Cambridge: Cambridge University Press.

Labov, W. & Waletzky, J. (1967). Oral versions of personal experience. In J. Helm (ed.), *Essays on the verbal and visual arts* (pp 12-44). Seattle: University of Washington Press.

Madill, A., Sermpezis, C. & Barkham, M. (2005). Interactional positioning and narrative self-construction in the first session of psychodynamic-interpersonal psychotherapy. *Psychotherapy Research*, 15(4), 420-432.

Norricks, N. R. (1997). Twice-told tales: Collaborative narration of familiar stories. *Language in Society* 26, 199-200.

Schiffrin, D. (1996). Narrative as self-portrait: Sociolinguistic construction of identity. *Language in Society* 25, 167-203.

Ten Have, P. (1999). *Doing Conversation Analysis: A Practical Guide*. London: Sage Publications.

Ανδρουτσόπουλος, Γ. (2001). Γλώσσα των νέων, στο Χριστίδης, Α.Φ. (επιμέλεια σε συνεργασία με τη Μ. Θεοδωροπούλου), *Εγκυκλοπαιδικός οδηγός για τη γλώσσα* (σσ. 108-113). Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.

Αρχάκης, Α., & Τσάκωνα, Β. (2010). *Ταυτότητες, Αφηγήσεις και Γλωσσική Εκπαίδευση*. Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη.

Παυλίδου, Θ. Σ. (2002). Γλώσσα-γένος-φύλο: Προβλήματα, αναζητήσεις και ελληνική γλώσσα, στο Παυλίδου, Θ.Σ. (επιμ.), *Γλώσσα-γένος-φύλο* (σσ. 13-76). Θεσσαλονίκη: Παρατηρητής.

Σκαρβελάκη, Ι. (2006). Στρατηγικές ενάρξεων στις συνομιλιακές αφηγήσεις νέων. Διαθέσιμο

στο: http://nemertes.lis.upatras.gr/dspace/bitstream/123456789/906/1/Nimertis_Skarvelaki%28f%29.pdf. Ανακτήθηκε στις 14/01/2010.

Σκιαδάς, Γ. (2012). *Η Ομοιογένεια στη Διδασκαλία της Αγγλικής ως Ξένη Γλώσσα. Γλωσσική Ιδεολογία ή Προϋπόθεση της Διδακτικής Πράξης; Μια Ερευνητική Μελέτη Μέσω της Ανάλυσης Λόγου*. Αργίνο: Εκδόσεις Δ. Μπακής.

Σκιαδάς, Γ. (2014). Η συμβολή της Θεωρίας της Ευγένειας ως οδηγός εφαρμογής στρατηγικών διδασκαλίας και επικοινωνίας στο μάθημα της Αγγλικής, Στο: "Εκπαίδευση και Ετερότητα", Τόμος II, (σσ.113-124), Επιμ. Π. Γεωργογιάννης. Π. Πρακτικά 17ου Διεθνούς Συνεδρίου "Εκπαίδευση και Ετερότητα." 27-29 Ιουνίου 2014. Πάτρα: Παντελής Γεωργογιάννης.

Χριστίδης, Α.Φ. (2001). Γλωσσική ομοιογένεια-Γλωσσική ποικιλομορφία. Στο Α.Φ. Χριστίδης κ.ά. (Επιμ.), *Γλώσσα-γλώσσες στην Ευρώπη* (σσ. 15-18). Αθήνα: ΥΠΕΠΘ & Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΣΥΜΒΟΛΑ ΜΕΤΑΓΡΑΦΗΣ

[Έναρξη επικάλυψης

]	Λήξη της επικάλυψης
=	Συγκόλληση εκφωνημάτων
(0.0)	Παύση με ακρίβεια δέκατου του δευτερολέπτου
(.)	Μικρή παύση (συνήθως μικρότερη του μισού δευτερολέπτου).
λέξη	Έμφαση, με αύξηση τόνου ή έντασης
::	Ποσότητα του αμέσως προηγούμενου ήχου
-	Ο/η ομιλητής/τρια κόβει τη φράση του/της
.	Τελική επιτόνιση
,	Μη τελική επιτόνιση
;	Ανοδική επιτόνιση στο τέλος
↓↑	Ανοδική ή καθοδική επιτόνιση
ΛΕΞΗ	Ιδιαίτερα δυνατό ήχο σε σχέση με την υπόλοιπη συνομιλία
°λέξη°	Μείωση έντασης της φωνής στο εκφώνημα (ή μέρος του)
> <	Επιτάχυνση ενός εκφωνήματος ή ενός μέρος του
< >	Επιβράδυνση ενός εκφωνήματος ή ενός μέρος του
Λέ ξη	Λέξεις που προφέρονται αργά
• hhh	Εισπνοή. Άνω τελεία χωρίς h δηλώνει εκπνοή
λέ(h)ξη λέhhhξη	Εισπνοές κατά τη διάρκεια γέλιου, κλάματος κλπ.
()	Ακατανόητο εκφώνημα με κενό διάστημα ανάλογο με το χρονικό διάστημα εκφοράς
(λέξη)	Εκφώνημα ή μέρος του που δεν είναι αναγνωρίσιμο με βεβαιότητα
(Όνομα):	Ταυτότητα ομιλητή (ψευδώνυμο) που δεν είναι αναγνωρίσιμη με βεβαιότητα
(ΙόνομαΑ):	Ομιλητής αρσενικού γένους αλλά μη αναγνωρίσιμης ταυτότητας
(ΙόνομαΘ):	Ομιλήτρια θηλυκού γένους αλλά μη αναγνωρίσιμης ταυτότητας
(-----)	Απόκρυψη ταυτοτήτων/γεωγραφικών περιοχών στα λεγόμενα των ομιλητών
//	Διακοπή
((-----))	Μεταγλωσσικά σχόλια